

The background features two stylized human figures. The figure on the left is green and has a large white plus sign on its chest. The figure on the right is red and has a large white minus sign on its chest. The background is a gradient from green on the left to red on the right.

Sentimentenmonitor II Deventer

Een tweede 'foto van de stad'

Voorwoord

In opdracht van gemeente Deventer is in 2021 de tweede sentimentenmonitor uitgevoerd, waarbij is gekeken naar mogelijke sentimenten en tegenstellingen tussen verschillende groepen die zich bevinden in de Deventer samenleving. Aan de hand van gesprekken met professionals en de input van het Digipanel, bestaande uit inwoners van Deventer, is geprobeerd om een actueel beeld van deze verhoudingen te schetsen. Omdat deze sentimentenmonitor een opvolging is van de in 2017 uitgevoerde sentimentenmonitor kunnen de resultaten worden vergeleken en kan inzichtelijk worden gemaakt of en hoe de sentimenten en tegenstellingen zich in Deventer hebben ontwikkeld.

Een woord van dank gaat uit naar de professionals die ons te woord hebben gestaan en ons een beeld hebben gegeven van wat er speelt in hun werkgebieden. Tevens bedanken we de deelnemers van het Digipanel die de moeite hebben genomen om onze vragenlijst in te vullen en ons inzicht te geven in wat zij in het dagelijks leven qua tegenstellingen en sentimenten ervaren. We bedanken ook Sybil van Oijen en Marc Smellink van gemeente Deventer voor hun input voor dit onderzoek. Tot slot bedanken we Inge van der Velde-Hoogland en Hans Groot Koerkamp van gemeente Deventer voor het aanleveren van de data van het Digipanel.

Arnhem, 2022

De onderzoekers

Nicole Brouwer, Juno van Esseveldt en Henk Ferwerda

Inhoud

Op hoofdlijnen	3
Inleiding	4
De professionals aan het woord	7
De inwoners aan het woord	13
Bijlagen	20

Op hoofdlijnen

- De sentimentenmonitor geeft zicht op sentimenten en tegenstellingen die zich tussen verschillende groepen in de Deventer samenleving kunnen manifesteren.
 - In 2017 is een eerdere sentimentenmonitor uitgevoerd: de 'foto van de stad'. Deze huidige rapportage is te lezen als een vernieuwde versie van deze foto.
 - In gesprek met 23 professionals uit Deventer en op basis van de inbreng van 946 deelnemers van het Digipanel is de sentimentenmonitor opgesteld.
 - Volgens de professionals is het in 2017 sterke sentiment tussen verschillende groepen binnen de Turkse gemeenschap in veel mindere mate aanwezig. Ook is de spanning tussen groepen asielzoekers onderling veel minder aanwezig.
 - In tegenstelling tot het vorige punt geven de respondenten in het Digipanel aan dat – in vergelijking met 2017 – alle vormen van spanning zijn toegenomen.
 - De spanningen tussen Nederlanders en mensen met een andere etnische achtergrond blijken nog wel sterk aanwezig te zijn. Met name op het gebied van asielzoekers ontstaat spanning in sommige wijken in Deventer. Door de respondenten van het Digipanel worden deze spanningen meer ervaren dan door professionals.
 - Er is een nieuwe sentiment bijgekomen: overlast vanwege Roemeense en/of Bulgaarse arbeidsmigranten. Dit wordt alleen genoemd door de professionals. De respondenten in het Digipanel benoemen deze specifieke groep arbeidsmigranten niet.
 - De woningcrisis is van grote invloed op spanningen in de Deventer samenleving. Er is een woningtekort en vanwege de manier van toewijzen concentreren kwetsbare mensen zich bij elkaar in de wijken, met alle gevolgen van dien.
 - Covid-19 heeft volgens de professionals gezorgd voor het vergoten van de al bestaande tegenstellingen en heeft bovendien gezorgd voor nieuwe spanningen tussen groepen die voor- of tegenstander zijn van het coronabeleid.
- Ook uit het Digipanel komt naar voren dat corona impact heeft; een op de vijf respondenten geeft aan dat ze recht tegenover een andere groep hebben gestaan vanwege hun standpunten over dit onderwerp.
- De relatie tussen de burger en de overheid is voor veel inwoners een sentiment dat speelt en het vertrouwen in de overheid is laag. Dit is tevens te relateren aan het gebrek aan zelfredzaamheid van burgers.
 - Spanningen tussen inwoners van het platteland en de stad worden door zowel het Digipanel als de professionals niet herkend.
 - De tegenstelling tussen jong en oud is in mindere mate aanwezig in Deventer. Desondanks wordt er door inwoners wel overlast ervaren van groepen jongeren en zijn er hotspots van overlast aanwezig.
 - Spanning tussen arm en rijk komt volgens de professionals weinig voor. De respondenten in het Digipanel stellen echter wel spanning te zien tussen deze groepen.
 - Personen die verward gedrag vertonen zorgen voor spanning in de wijk wanneer er door hun gedrag bijvoorbeeld langdurige overlast ontstaat.
 - Een derde van de respondenten van het Digipanel ervaart ook spanning vanwege voetbalvandalisme en groepen met verschillende politieke voorkeuren. Ook is er sprake van verschillende vormen van overlast (bijvoorbeeld drugs en verkeer).
 - Uit het Digipanel blijkt dat de respondenten het meeste last hebben van spanningen vanwege corona. Van spanningen binnen of tussen etnische gemeenschappen hebben de respondenten persoonlijk het minste last.

Inleiding

In opdracht van gemeente Deventer is in 2017 voor het eerst een sentimentenmonitor uitgevoerd om zicht te krijgen op tegenstellingen die in de stad Deventer kunnen voorkomen. Deze 'foto van de stad' gaf een beeld van de onderlinge verhoudingen en eventuele tegenstellingen tussen groepen inwoners. Anno 2021 is een update van deze foto wenselijk vanwege een toenemende polarisering in de maatschappij en ingrijpende ontwikkelingen in de samenleving zoals Covid-19. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot een toename van spanningen tussen groepen en soms zelfs uitmonden in (dreigen met) fysiek en verbaal geweld. Het in beeld brengen van en het voorkomen van spanningen en tegenstellingen heeft daarom de aandacht van de gemeente Deventer. Onderhavige rapportage is dan ook te lezen als een 'tweede foto van de stad' waarin door middel van gesprekken met professionals uit het Deventer werkveld en een vragenlijst onder deelnemers van het Digipanel is geprobeerd om een actueel beeld van de verhoudingen in de stad weer te geven. Omdat er voor de tweede keer een sentimentenmonitor is gemaakt wordt niet alleen zichtbaar welke groepen tegenover elkaar staan en welke impact dit heeft in de Deventer gemeenschap, maar ook of dit beeld afwijkt van vier jaar geleden. De sentimentenmonitor zal worden gebruikt om tegenstellingen vroegtijdig te signaleren en hierop binnen de lokale aanpak in te spelen.

De stad Deventer

Voordat op de resultaten van de sentimentenmonitor zal worden ingegaan, zal eerst een beschrijving van Deventer worden gegeven om de context van de monitor te schetsen. Deventer is een (middel)grote stad, met in 2021 rond de 101.000 inwoners.¹ Ongeveer 22 procent van de inwoners is van buitenlandse komaf, waarvan het grootste gedeelte een niet-westerse migratieachtergrond heeft (13.500 personen). Hierbij valt op dat het grootste gedeelte van deze groep bestaat uit mensen met een Turkse achtergrond (ruim 6.800 inwoners) en dat in vergelijking met andere

De invloed van Covid-19

Een belangrijke kanttekening bij deze sentimentenmonitor betreft het feit dat het onderzoek is uitgevoerd tijdens de coronapandemie. In het najaar van 2021, tijdens een landelijke lockdown, zijn de gesprekken met de professionals gehouden en is de vragenlijst in het Digipanel uitgezet. De resultaten van de sentimentenmonitor kunnen licht vertekend zijn omdat vanwege deze situatie het sociale leven in Deventer vrijwel niet aanwezig was. De verschillende groepen waartussen eventueel sentimenten en tegenstellingen kunnen ontstaan hadden veel minder kans om elkaar te ontmoeten omdat bijvoorbeeld de horeca en (sport)verenigingen lange tijd gesloten waren. Ook in het specifieke geval van voetbalsupporters is het niet onlogisch dat hier relatief weinig overlast van is ervaren, simpelweg omdat de clubs niet mochten spelen of wedstrijden zonder publiek speelden. Het is belangrijk om deze kanttekening mee te nemen tijdens het lezen van deze sentimentenmonitor.

grote steden het aandeel inwoners met een Marokkaanse achtergrond klein is.² In Deventer heeft 21,7 procent van de huishoudens een inkomen van minder dan €21.100. Dit percentage ligt boven het landelijk gemiddelde wat betekent dat er in Deventer meer mensen zijn met een laag inkomen. Relatief gezien wonen in de wijken Keizerslanden, Borgele en Platvoet, Voorstad, Rivierenwijk en de Binnenstad vooral mensen die binnen deze groep vallen.³ Gemiddeld is het besteedbaar jaar-

inkomen in Deventer €40.300 per huishouden, maar ook hier is verschil zichtbaar tussen de wijken in de stad. Zo is het gemiddelde jaarinkomen per huishouden in de Vijfhoek een stuk hoger dan het stadsgemiddelde (€53.400) en is het in Keizerslanden en Rivierenwijk juist een stuk lager (€32.000).⁴ De gemiddelde WOZ-waarde van de huizen in Deventer is laag wanneer dit wordt vergeleken met de landelijke gemiddelde WOZ-waarde (respectievelijk €243.000 en €290.000).⁵ Wanneer men kijkt naar welke rapportcijfers de inwoners de stad Deventer en de wijk waar ze in wonen geven valt op dat ze over het algemeen positief zijn. De stad Deventer krijgt gemiddeld een 7,4 op het gebied van leefomgeving: de inwoners vinden het dus prettig om in hun buurt te wonen.⁶ Ook de sociale cohesie krijgt gemiddeld een relatief goed cijfer, een 6,2. Ondanks deze gemiddelden zijn ook hier verschillen in de wijken zichtbaar, waarbij de ene wijk hoger scoort dan de andere wijk.⁷

Methoden

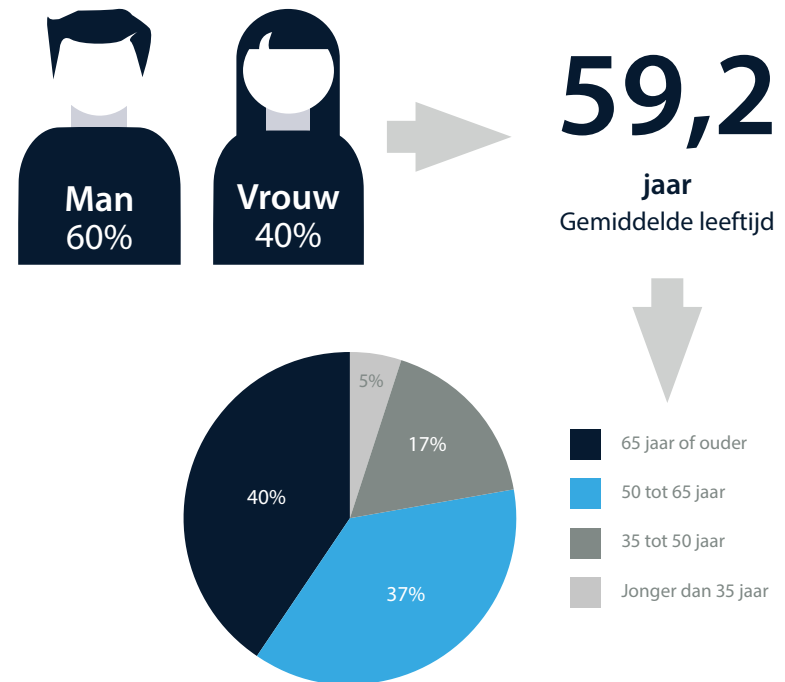
In deze sentimentenmonitor is dezelfde methodiek aangehouden als in de monitor uit 2017. Voor een uitgebreide beschrijving en onderbouwing van de methoden verwijzen we dan ook naar die rapportage.

Net als in 2017 is wederom gebruik gemaakt van twee soorten informatiebronnen: de professionals uit het werkveld enerzijds en het Digipanel bestaande uit inwoners anderzijds. In zes verschillende groepsbijeenkomsten van ongeveer een uur tijd is gesproken met in totaal 23 professionals vanuit allerlei organisaties binnen de gemeente Deventer. Het gaat onder andere om professionals die werkzaam zijn in het onderwijs, het sociale domein, bij woningbouwverenigingen en de politie. Een lijst met deelnemende organisaties is te vinden in bijlage A. Een aantal van hen is zelf ook inwoner van gemeente Deventer.

Inwoners die deel uitmaken van het Digipanel hebben de mogelijkheid gekregen om een vragenlijst (zie bijlage B) in te vullen met betrekking tot eventuele tegenstellingen en spanningen in Deventer. In totaal hebben 946 bewoners deze vragenlijst ingevuld. Hiervan is 60 procent man en 40 procent vrouw. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 59,2 jaar, waarbij de jongste respondent 22 jaar en de oudste respondent 89 jaar is. Net als in 2017 zijn de bewoners die de vragenlijst hebben ingevuld niet representatief voor de Deventer bevolking, waardoor de resultaten enigszins vertekend kunnen zijn. In het Digipanel zitten in vergelijking met de bevolking in Deventer meer mannen en ook is het aandeel personen jonger dan 50 jaar kleiner.

Respondenten Digipanel

Noten

1. Bron: Staat van Deventer. Bevolking. Inwoneraantal.
<https://www.staatvandeventer.nl/bevolking/inwoneraantal#kerncijfers>
2. Bron: Staat van Deventer. Bevolking. Personen met niet-westerse afkomst.
<https://www.staatvandeventer.nl/bevolking/personen-met-niet-westerse-afkomst-percentage#bevolking>
3. Bron: Staat van Deventer. Bevolking. Huishoudens met laag inkomen.
<https://www.staatvandeventer.nl/bevolking/huishoudens-met-laag-inkomen-percentage#sociaal>
4. Bron: Staat van Deventer. Bevolking. Gemiddeld besteedbaar inkomen.
<https://www.staatvandeventer.nl/bevolking/gemiddeld-bestedbaar-inkomen-huishouden#kerncijfers>
5. Bron: Gemiddelde WOZ-waarde van woningen in 2021 7 procent-hoger.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/39/gemiddelde-woz-waarde-van-woningen-in-2021-7-procent-hoger>
6. Bron: Staat van Deventer. Evaluatie Buurt. Leefomgeving.
<https://www.staatvandeventer.nl/bevolking/evaluatie-buurt#leefomgeving>
7. Bron: Staat van Deventer. Bevolking. Sociale Cohesie.
<https://www.staatvandeventer.nl/bevolking/sociale-cohesie-score#leefomgeving>

De professionals aan het woord

De Turkse gemeenschap

De professionals vertellen dat het sentiment en de spanning tussen de aanhangers van de huidige president van Turkije Recep Tayyip Erdogan en de aanhangers Fethullah Gülen veel minder lijkt te zijn. Volgens hen is het minder aanwezig dan voorheen. Sommigen van hen vertellen dat de scherpte er af is maar dat er onderhuids vermoedelijk nog wel wat speelt tussen aanhangers van beide bewegingen. Volgens hen is er wel een verschil te zien tussen de jongeren en de ouderen in de Turkse gemeenschap, waarbij de ouderen zich meer laten leiden door de nationale Turkse televisie en waarbij de jongeren een andere lijn voeren via de sociale media. De professionals geven daarnaast aan momenteel niet altijd goed zicht te hebben op wat er binnen de Turkse gemeenschap speelt vanwege een gebrek aan contacten. Voorheen was er contact met sleutelfiguren maar dit is onder andere vanwege corona verwaterd.

2017

Binnen de Turkse gemeenschap in Deventer was de tegenstelling tussen aanhangers van beide mannen sterk aanwezig met een aantal incidenten tussen de twee groepen tot gevolg. Zo was er sprake van brandstichting en vernielingen bij gebouwen van vermeende Gülen-aanhangers en werden mensen op een bepaalde namenlijst bedreigd. Naast deze incidenten had de spanning als gevolg dat men sociale uitsluiting ervoer op verschillende gebieden zoals het onderwijs, het werk, de buurt, de sportvereniging of tussen families. Ook was er sprake van angst als gevolg van de sociale druk, maar ook vanwege de invloed van de Turkse politiek in Nederland. Deze angst leidde er toe dat veel sentiment onder het oppervlak bleef. Dit werd versterkt door het feit dat de Turkse gemeenschap relatief veel op zichzelf gericht is.

Sentimenten tussen asielzoekers onderling

Ook dit sentiment herkennen de professionals niet (meer). Ze geven aan dit niet mee te maken in hun werk of te horen van anderen. Een van hen vermoedt dat dit onder andere te maken kan hebben met een verandering binnen het asielzoekerscentrum. Voorheen was het een centrum waar mensen kans maakten op een status, dit kon zorgen voor spanning op het azc tussen de mensen die mochten blijven maar nog geen woning hadden en de mensen die geen verblijfsvergunning kregen. Inmiddels is het azc een uitzetcentrum geworden en zijn deze eerdere spanningen dus automatisch verdwenen.

2017

Van de in 2017 opgemerkte spanning tussen Syriërs die voor- of tegenstanders waren van president Assad wordt door de professionals geen melding meer gemaakt. Toentertijd leidde het tot spanning en confrontaties in het AZC, maar niet in het publieke domein.

Inwoners met een migratieachtergrond

Deventenaren ervaren soms spanning met inwoners met een migratieachtergrond. Volgens de professionals gaat het dan niet zozeer om spanning met specifieke groepen zoals Turken of asielzoekers, maar gaat het in zijn algemeenheid om de verschillen die opgemerkt worden. Zo is er frictie in leefgewoontes en begrijpt men elkaar niet goed vanwege een taalbarrière. In het specifieke geval van asielzoekers geven de professionals aan dat er een grote tegenstelling is tussen wat er verwacht wordt van nieuwkomers in een wijk en wat deze mensen daadwerkelijk 'kunnen'. De begeleiding van asielzoekers is volgens hen minimaal, wat zorgt voor lastige

situaties in een land met een complex overheidssysteem waar de nieuwkomers de taal (nog) niet spreken.

“Het [systeem] is heel erg ingewikkeld, ik vind het zelf al heel ingewikkeld. En dan vinden we het gek dat ze [nieuwkomers] niet goed landen in een wijk.”

Men verwacht dat de buurt de asielzoekers met open armen opvangt, maar op een enkeling na gebeurt dat weinig. Er is zelfs een geval geweest waarbij een gezin met een asielstatus uiteindelijk niet in de woning is gekomen omdat de wijk hier tegen in opstand kwam.

In delen van Deventer heerst een stevige volkse cultuur die dominant is in de wijk. Dit is vooral onder oudere inwoners het geval en die ‘dwingen’ de statushouders als het ware om mee te doen met de leefregels die zij hebben opgesteld. Het is onbekend hoe de statushouders dit ervaren, wel zijn er vermoedens onder de professionals dat deze volkse cultuur ervaren kan worden als discriminatie. Veel inwoners van Deventer ervaren tevens overlast van een groep Eritrese jongeren die in de buurt van een winkelcentrum rondhangen. Het sentiment dat hier volgens een professional naar boven komt is dat *‘zij ook maar eens moeten gaan werken, dat doe ik ook’*.

Spanningen door arbeidsmigranten

Ten opzichte van 2017 is er een nieuwe tegenstelling bijgekomen: spanningen in de buurt vanwege, voornamelijk Roemeense en Bulgaarse, arbeidsmigranten. Dit speelt momenteel vooral in de Rivierenwijk, maar de professionals stellen dat het ook in andere wijken meer aan het opkomen is. Aan de arbeidsmigranten worden kamers verhuurd waar zij kunnen wonen in de periode dat zij in Nederland werken. Het lijkt echter zo te zijn dat er regelmatig meer mensen in de woningen wonen dan eigenlijk is toegestaan en zijn er vermoedens dat er soms zelfs sprake is van ‘matrassenverhuur’. Hierbij worden de matrassen vaak dubbel verhuurd: de

2017

Er werd veel overlast ervaren door asielzoekers die zich schuldig maakten aan veelvoorkomende criminaliteit zoals (winkel)diefstal. Daarnaast bleek dat het azc een relatief zware doelgroep asielzoekers huisvestte, waardoor er meer kans was op het aanhouden van spanning tussen de inwoners van Deventer en de asielzoekers. De Nederlandse inwoners van de wijken waarin de asielzoekers geplaatst werden voelden zich regelmatig bedreigd en hadden het beeld dat de asielzoekers veel in de schoot werd geworpen. Dit leidde toentertijd tot een aantal incidenten richting asielzoekers. Er werd door de professionals geconcludeerd dat de onderlinge tolerantie afnam.

Naast spanning met asielzoekers werd er ook spanning opgemerkt tussen Nederlanders en al langer in Nederland wonende etnische groepen. Dit uitte zich in verschillende vormen zoals het beledigen van een Turkse voetballer op basis van afkomst of religie en het weigeren van Marokkanen in de horeca. Over het algemeen stelden de professionals dat in de wijken met bepaalde problematiek de tegenstellingen sterker op de voorgrond traden en ook sneller escaleerden. De discriminatie uitte zich ook ‘andersom’ waarbij Nederlanders niet welkom waren in ‘etnische’ horecagelegenheden. Ook waren er zorgen over de onafhankelijkheid van vrouwen met een migratieachtergrond vanwege nationalistische en/of antiwesterse tendensen waarbij de in Nederland gangbare normen niet werden geaccepteerd.

ene ploeg slaapt er terwijl de andere ploeg werkt en op een gegeven moment wisselen zij om. Het is volgens de professionals voor uitzendbureaus lucratief om al deze mensen huur laten te betalen. Volgens de professionals veroorzaken de verschillen in leefstijl tussen de arbeidsmigranten en de anderen inwoners van de buurt spanning en overlast. Vanwege de ploegendiensten waarin de meeste arbeidsmigranten werken, is er veel activiteit van mensen in en rondom de portie-

ken en portalen, ook op voor de andere inwoners gekke tijdstippen (bijvoorbeeld midden in de nacht). Daarnaast gaat het vaak gepaard met lawaai en is er overlast vanwege het gebruik van alcohol, het achterlaten van vuilnis en het urineren op straat. Verder stellen de professionals dat dit fenomeen een link heeft met ondermijning. Zowel het verhuren van de kamers via malafide bedrijfjes als het innemen van de paspoorten van de arbeidsmigranten door uitzendbureaus zijn elementen die daaraan gekoppeld kunnen worden. Ook geven de professionals aan dat Deventer in dat opzicht een goede faciliterende plek is voor dit soort problematiek. Er lijkt (te) weinig controle op hoeveel mensen er daadwerkelijk in een huis wonen en hoe bepaalde bedrijven in elkaar steken. Daarnaast is Deventer qua locatie – centraal gelegen in Nederland – aantrekkelijk voor mensen van ver buiten Deventer.

De woningcrisis

Een belangrijke oorzaak voor spanning tussen verschillende groepen in Deventer is volgens de professionals terug te voeren op de huidige woningcrisis. Deze crisis is onder te verdelen in twee pijlers: een tekort aan woningen en het woningbeleid ('passend toewijzen'). Niet alleen in Deventer maar ook elders in het land is er een tekort aan betaalbare woningen. De prijzen zijn hoog en een deel van de woningen wordt opgekocht door investeerders die het vervolgens voor veel geld weer verhuren. Hierdoor kunnen starters bijna niet aan een huis komen omdat ook ouderen niet goed door kunnen stromen naar bijvoorbeeld seniorenwoningen. In Deventer uit zich dit in spanningen omdat (jonge) inwoners soms jarenlang op de wachtlijst staan voor een huis maar nooit aan de beurt komen. Tegelijkertijd krijgen statushouders regelmatig met voorrang een woning, waardoor onder sommige inwoners het gevoel van oneerlijkheid ontstaat. Een van de professionals schetst het sentiment dat als gevolg hiervan onder de inwoners ontstaat:

“De gemiddelde wachttijd is 10 tot 15 jaar voor een eengezinswoning. En statushouders krijgen dat dan [volgens de inwoners] zomaar toegewezen.”

Ook onder jongeren is woningtekort een groot probleem volgens onderstaande professional:

“We zijn bezig met huisvesting voor jongeren tussen de 18 en 23, daar is heel weinig voor beschikbaar, ook qua betaalbaarheid niet. En dat is heel lastig ... Ze hoeven geen heel appartement, een studio is genoeg maar dat is er ook niet.”

Passend toewijzen

Naast een tekort aan woningen is ook de manier waarop (sociale)huurwoningen worden toegewezen van belang bij het ontstaan van spanningen tussen groepen. Sinds een aantal jaar werken de woningcorporaties op basis van passend toewijzen. Dit betekent dat de prijs van de woning bepaalt wie er mag wonen en dat dus de mensen met de laagste inkomens mogen reageren op de goedkoopste woningen. Deze woningen concentreren zich in bepaalde wijken wat ervoor zorgt dat de armste mensen bij elkaar komen te wonen en er een eenzijdige doelgroep in de wijken komt. Vaak is daar dan verschillende problematiek aanwezig zoals financiële problemen, verslavingsproblematiek of psychische problematiek, welke hun weerslag kunnen hebben op de wijk. Deze mensen hebben het minst te besteden, zijn het minst zelfredzaam en hebben de meeste hulp nodig. Zoals een professional het verwoordt:

“Mensen met weinig geld veroorzaken geen problemen, maar mensen met problemen hebben vaak weinig geld. Mensen met een ondersteuningsvraag die te veel geconcentreerd zitten, dat zorgt voor problemen.”

Volgens de professionals is het niet altijd haalbaar om iemand in een woning te plaatsen vanwege bepaalde problematiek. Het zorgt voor spanningen met burens en omwonenden omdat iemand bijvoorbeeld zorgt voor langdurige geluidsoverlast. Daarnaast merken de professionals op dat er ook vanuit de maatschappelijke

opvangvoorzieningen, bijvoorbeeld de GGZ, een aantal mensen in een wijk komt wonen die daar eigenlijk nog niet aan toe is maar geen andere plek heeft. De inwoners zijn volgens een professional dan ook banger geworden voor wie er naast hen komt te wonen:

*“Huurders zeggen ‘jullie stoppen er alleen maar gekken en buitenlanders in’
en ik snap dat dit zo lijkt”*

Covid-19

Vanwege corona beginnen er zowel tegenstellingen als spanningen te ontstaan. Zo zijn er eenzame mensen die nu nog meer in isolement zijn geraakt. Dit gaat volgens de professionals niet alleen om ouderen maar ook om jongeren. Er zijn in Deventer groepen kwetsbare inwoners die niet zichtbaar zijn, die moeilijk te bereiken zijn en vanwege corona zich meer hebben teruggetrokken. De professionals maken zich grote zorgen over het feit dat ze ‘niet meer achter de voordeur kunnen komen’. Ook lijken de mensen in Deventer zich steeds meer in eigen groepen en subculturen te begeven vanwege corona omdat er lange tijd geen gelegenheden zijn geweest om met elkaar in contact te komen (bijvoorbeeld horeca en sport).

Daarnaast ontstaat er spanning tussen die mensen wel of geen mondkapje willen dragen en die gevaccineerd zijn versus zij die dat niet zijn. Zo levert het discussie op binnen gezinnen en zorgt het voor schrijnende situaties wanneer ouders van kinderen bijvoorbeeld niet mee mogen naar de sportclub. Een van de professionals stelt verder:

“Vanwege corona merk ik de prikkelbaarheid op individueel niveau die ik naar voren zie komen. Wat opvalt is dat het zich uit in agressie. Het is heel laagdrempelig. Mensen gaan staan voor wat ze vinden.”

Tot slot draagt spanning vanwege het coronabeleid mogelijk verder bij aan de wantrouwende houding richting de overheid van sommige inwoners en specifiek onder jongeren die zich laten beïnvloeden door de (sociale) media. Ook kan dit zich uiten in conflicten, zoals zichtbaar was bij de avondklokrellen in januari 2021.

Relatie burger-overheid

Het vertrouwen van inwoners van sommige wijken in Deventer in de overheid is erg laag. De overheid heeft veel ingewikkelde regels en is volgens hen daarnaast onbetrouwbaar en onbereikbaar. Veel inwoners hebben dit beeld vanwege eigen slechte ervaringen. Tegelijkertijd zijn veel van hen afhankelijk van organisaties zoals het UWV en de gemeente. De inwoners staan dan ook wantrouwend tegenover de overheid en aanverwante organisaties en melden zich hierdoor niet bij de instanties wanneer zij bijvoorbeeld te maken krijgen met criminaliteit. Dit vertaalt zich in een lage aangiftebereidheid. Ook speelt laaggeletterdheid en de complexiteit van het systeem hier volgens de professionals een rol in. De inwoners begrijpen het niet altijd en het is niet voor iedereen vanzelfsprekend dat zaken via internet te regelen zijn.

2017

Ook in 2017 is de wantrouwende houding van de burger tegenover de overheid aan bod gekomen. Onder de bewoners bleek het gevoel te bestaan dat de overheid ‘hen wil pakken’. Medewerkers van verschillende instanties ondervonden hinder vanwege deze houding. De zelfstandigheid van de burgers bleek ook een punt van aandacht. De professionals constateerden dat een deel van de burgers niet goed mee kon komen in de participatiemaatschappij vanwege psychische problematiek, verslaving of een licht verstandelijke beperking. Volgens de professionals worden zij overvraagd door de overheid.

Verward gedrag

Dit is een spanning die nog steeds actueel is volgens de professionals. Met name in de wijken kan er veel overlast worden ervaren van personen die verward gedrag vertonen. Een professional vertelt over het terugplaatsen van een persoon in zijn of haar woning na een heftig incident:

*“Toch gaat zo iemand terug, dan zitten we ook met de handen in het haar.
Het zorgt voor overlast en het leidt tot onbegrip.”*

Wat volgens een professional ook versterkend werkt is het feit dat Deventer een centrumgemeente is voor omliggende gemeentes waardoor er mensen uit die gemeentes naar de opvang komen. Het gevolg is regelmatig dat zij in Deventer blijven ‘hangen’ en de eventuele problemen zich concentreren. Iets wat momenteel ook speelt in Deventer en te relateren is aan het thema verward gedrag, is de verhuizing van de maatschappelijke opvang in de stad. Volgens de professionals is hierdoor in de wijk maatschappelijke onrust ontstaan. Een professional stelt:

“Ik merk dat de positie van psychisch kwetsbaren en daklozen op dit moment best onder druk staat... De mensen in de wijk zeggen ‘not in my backyard.’”

Mensen in de wijk zijn fel tegen de komst van de opvang en laten dit goed merken.

2017

Volgens de professionals nam de groep verwarde personen in de samenleving sterk toe. De achterliggende oorzaken hiervan zijn volgens hen te relateren aan de landelijke maatregelen. Ook in 2017 bleek dat de groep met psychische problematiek zich clusterde in bepaalde wijken. Dit had gevolgen voor de wijken: er ontstond sociale wijkproblematiek die zich uitte in overlast. Daarnaast nam de tolerantie ten opzichte van anderen af, omdat de overlast regelmatig een structureel karakter kreeg. Ook gaven de professionals aan dat het gevaar zou zijn dat de wijken verder zouden verloederen omdat de samenstelling

van de wijk verandert. ‘Sterkere’ en stabielere mensen gingen weg en de kwetsbare mensen bleven achter. Ook leek er sprake van illegale kamerverhuur op het moment dat iemand niet meer in een sociale huurwoning mocht wonen vanwege incidenten zoals het niet betalen van de huur.

Jong versus oud

Door de professionals wordt deze spanning niet zozeer herkend. Ze geven aan dat het juist fijn is dat beide groepen in een wijk wonen want dat zorgt voor diversiteit. Ouderen zijn stabiele factoren in een wijk en hebben veelal juist begrip voor de jongeren van nu. Wel geven ze aan dat er ondanks deze houding overlast wordt ervaren van, met name, jeugdgroepen. Zij concentreren zich echter niet meer zoals voorheen in bepaalde wijken, maar verspreiden zich over de stad. Dit wordt omschreven als fluïde. Er zijn verschillende hotspots in Deventer waar overlast wordt ervaren. In tijden van corona was er volgens de professionals bijvoorbeeld aan de IJsselstrandjes en de Wellekade sprake van (illegale) feestjes, georganiseerd door jongeren. Dit zorgde voor een grote oploop. Ook in het winkelcentrum waar de eerder beschreven groep Eritrese jongeren regelmatig overlast veroorzaakt wordt genoemd. Een van de professionals stelt dat de jongeren minder een plek hebben in de stad omdat ze als lastig worden gezien, wat volgens haar overlast juist weer in de hand kan werken.

2017

De tegenstelling tussen jong en oud kwam in 2017 beperkt voor. In het verleden was er sprake van criminele en overlastgevende jeugdgroepen, maar dit is inmiddels een stuk minder. Wel werd melding gemaakt van overlast rondom een jongerenontmoetingsplek en een incident met een buurtbewoner die hier over had geklaagd. Een kanttekening was dat door de bewoners zelf het gedrag van de jongeren niet als overlast werd getypeerd.

Arm versus rijk

Deventer is een relatief arme stad. Er zijn gezinnen die moeite hebben om rond te komen en die volgens de professionals steeds verder afglijden. Daarnaast lijken er relatief weinig mensen in Deventer te zijn die in de groep middeninkomens vallen. Volgens de professionals lijken de meeste inwoners óf hoog boven het gemiddelde óf juist ver onder het gemiddelde inkomen te vallen. Toch is er ook een groep die een van de professionals omschrijft als het 'stille midden'. Volgens hen is dit een groep die wel inkomen uit (fulltime) werk heeft, maar nu maar net rond kunnen komen omdat dit inkomen desondanks krap is. De verwachting is dat er door onder andere corona en de energiecrisis grote gevolgen kunnen zijn voor deze groep, waardoor zij het hoofd niet meer boven water kunnen houden. Daarnaast herkennen sommige professionals dat er in de wijken een soort fatalisme heerst, met name onder jongeren. Zij hebben het idee geen kans te maken op een goede baan en gaan dan vervolgens opzoek naar andere manieren om geld te verdienen (lees 'criminaliteit plegen'), omdat ze toch wel hun geld 'op straat' moeten gaan verdienen. Spanningen tussen arm en rijk worden door de professionals niet herkend.

2017

In 2017 werd verwacht dat de welvaartsverdeling in Deventer in de toekomst meer aandacht zou vragen. Uit de gesprekken met professionals bleek toen ook dat er in een aantal wijken armoede heerst binnen de gezinnen, waarbij dit niet altijd zichtbaar is. De schaamte is groot en de armoede zorgt er bovendien voor dat kinderen geïsoleerd thuis komen te zitten. Ook op de jongeren in de stad heeft dit grote invloed: er is soms sprake van een taalachterstand en de jongeren hebben veelal geen startkwalificatie.

Stad versus platteland

Deze tegenstelling wordt niet herkend door de professionals. Twee van hen noemen de boerenprotesten, maar geven aan dat zij niet hebben gemerkt dat dit voor een bepaalde spanning in Deventer heeft gezorgd. Wat een aantal van hen wel opmerkt is het feit dat er vanuit het westen van het land veel interesse is in de huizen in Deventer. Mensen uit de Randstad (en ook vastgoedinvesteerders) willen in Deventer een huis kopen en dat wordt hen met de huidige krapte op de huizenmarkt niet in dank afgenomen. Wat een respondent ook opmerkt is dat een aantal van de mensen in het buitengebied van Deventer is benaderd om lege stallen te verhuren aan drugscriminelen. Dit zou een toekomstige spanning kunnen zijn.

Overige

Naast de bovengenoemde sentimenten en tegenstellingen geven de professionals aan een zekere polariserende rol van de media te merken. Zo zijn er in Deventer in het verleden incidenten geweest waarbij op zogenaamde pedofielen in de stad werd gejaagd. De professionals doelen hierbij op incidenten uit 2020. De (sociale) media speelde hier volgens de professionals een polariserende rol in omdat ze mensen ophitsten om reactie te krijgen. Het gaat volgens hen dan niet meer om waarheidsvinding maar om de aandacht en sensatie. De professionals merken dit ook op andere gebieden en thema's zoals de coronacrisis en demonstraties tegen discriminatie en racisme.

Daarnaast zijn er twee tegenstellingen die in 2017 voorkwamen maar die in 2021 niet expliciet door de professionals zijn benoemd. De eerste tegenstelling betreft maatschappelijke onrust vanwege het resocialiseren van tbs'ers, zedendelinquenten en veelplegers in de stad. In 2017 werd namelijk verwacht dat dit grote impact kon hebben in de buurt. De tweede tegenstelling die niet door de professionals wordt genoemd betreft overlast en problematiek van voetbalsupporters van Go Ahead Eagles. In 2017 was dit volgens de professionals ook al minder proble-

matisch vanwege de op deze doelgroep gevoerde integrale aanpak. Naast deze aanpak kan de coronacrisis ook van invloed zijn op het feit dat het sentiment over voetbalsupporters niet wordt genoemd door de professionals. Immers, de clubs mochten een tijd lang überhaupt niet spelen en er zijn wedstrijden geweest waarbij geen publiek werd toegestaan.

De inwoners aan het woord

Spanningen in Deventer

Aan de respondenten is gevraagd waar zij aan denken bij 'spanningen tussen bewoners'. In tabel 1 is een top 10 van deze antwoorden weergegeven. De respondenten denken voornamelijk aan spanningen door burenruzies of overlast¹. Ook spanningen gerelateerd aan corona worden regelmatig door de respondenten genoemd. De meeste respondenten denken aan meerdere spanningen. Het gaat dan om een combinatie van de andere genoemde vormen van 'spanningen tussen bewoners'. Een respondent geeft bijvoorbeeld aan:

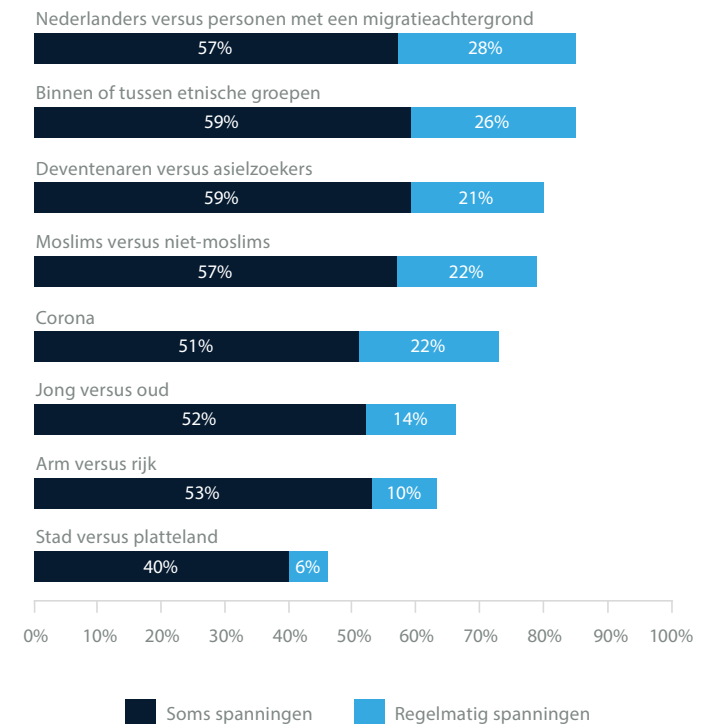
"Ruzie en onenigheid over verschillende opvattingen zoals de belangrijke thema's huisvesting, inkomensongelijkheid, milieumaatregelen, coronamaatregelen, sociale ongelijkheid en veiligheid."

Tabel 1 – Top 10 spanningen tussen bewoners

Top 10	Aantal	Percentage ²
Meerdere spanningen	189	20%
Spanningen door burenruzie	149	16%
Spanningen door overlast	106	11%
Ruzies of conflicten tussen bewoners	78	8%
Meningsverschil tussen bewoners	72	8%
Irritaties tussen bewoners	66	7%
Spanningen door onbegrip naar elkaar toe	36	4%
Spanningen gerelateerd aan corona	35	4%
Agressief gedrag bewoners	28	3%
Asociaal gedrag bewoners	24	3%

Als het gaat om spanningen tussen groepen, signaleren de 946 respondenten de meeste spanningen tussen Nederlanders en personen met een migratieachtergrond en binnen of tussen etnische groepen (zie figuur 1). De betreffende spanningsvormen zullen na de figuur worden besproken.

Figuur 1 – Gesignaleerde spanningen in Deventer

Spanningen tussen bewoners met een verschillende afkomst of geloofsovertuiging

Spanningen tussen Nederlanders en personen met een migratieachtergrond worden het meest genoemd door respondenten als gesignaleerde spanningen (85%). Ook tussen Deventenaren en asielzoekers signaleren de respondenten soms of regelmatig spanningen (80%). Tussen deze twee vormen van spanningen is sprake van overlap. Verbaal geweld tussen personen met een verschillende afkomst wordt hierbij meermaals genoemd. Bij een aantal respondenten bestaan zorgen over de manier waarop personen met een migratieachtergrond integreren in de Nederlandse samenleving. Met name in de Turkse gemeenschap wordt, volgens hen, vastgehouden aan de eigen taal en normen en waarden. Zo zeggen respondenten:

“Nog steeds veel personen met een migratieachtergrond die alleen aan hun cultuur vasthouden en niet willen accepteren dat wij anders zijn. Wij moeten ons aanpassen aan hun in plaats van andersom.”

“Mijn kinderen mogen niet met Turkse kinderen spelen, omdat de Turks-Nederlandse ouders daar problemen mee hebben.”

Ook is er sprake van groepsvorming door met name Turkse jongeren en asielzoekers in de binnenstad en nabij winkelcentra, wat als intimiderend wordt ervaren. Sommige respondenten geven aan dat de groepsvorming een gevoel van onveiligheid geeft. Betreffende groepen zouden jonge vrouwen lastig vallen door ze na te fluiten of kusgeluiden te maken. Aan de andere kant geven respondenten aan dat er sprake is van discriminatie en vooroordelen ten opzichte van personen met een migratieachtergrond en asielzoekers, waardoor wederzijds onbegrip in de hand wordt gewerkt. Enkele respondenten stellen dat personen met een migratieachtergrond te snel vinden dat ze gediscrimineerd worden, bijvoorbeeld

wanneer een bewoner een persoon met een migratieachtergrond aanspreekt op ongepast gedrag. Verder zien of horen respondenten regelmatig negatieve opmerkingen over personen met een migratieachtergrond of asielzoekers op sociale media (voornamelijk Facebook).

Spanningen tussen Deventenaren en asielzoekers uiten zich ook vanwege concurrentie voor sociale huurwoningen. Inwoners begrijpen niet dat asielzoekers voorrang krijgen op een (sociale) huurwoning, wat emoties oproept bij Deventenaren die al langer op een huurwoning wachten. Verder geven verschillende respondenten aan dat azc Schalkhaar steeds meer asielzoekers opvangt, waar de inwoners last van hebben.

Ruim drie kwart van de respondenten (79%) signaleert ook spanningen tussen moslims en niet-moslims. Het gaat vooral om spanningen vanwege cultuurverschillen. Zo worden moslimvrouwen regelmatig raar aangekeken vanwege de kleding die zij dragen (omdat zij een hoofddoek dragen). Vanuit de niet-moslims is er enige aversie tegenover de moskee. De niet-moslims hebben geen begrip voor de geloofsovertuigingen van de moslims. Daartegenover staat dat moslims – volgens verschillende respondenten – niet kunnen of willen integreren. Een respondent geeft aan:

“Weinig integratie, spreken eigen taal waar anderen bij zijn en sluiten anderen daarmee buiten. In gesprekken om me heen merk ik helaas steeds minder begrip en meer afwijzing van vluchtelingen met een moslimachtergrond.”

2017

Ook in 2017 werden door het Digipanel de meeste tegenstellingen gesignaleerd op het gebied van afkomst en religie. Bijna de helft van de respondenten zag soms of regelmatig tegenstellingen tussen Nederlanders en personen met een migratieachtergrond. Ook werd door ongeveer de helft van de respondenten soms of regelmatig tegenstellingen gezien tussen de inwoners van Deventer en asielzoekers. Vier op de tien personen gaven aan dat er spanning was tussen moslims en niet-moslims.

Spanningen binnen of tussen etnische gemeenschappen

Ongeveer een kwart van de respondenten ziet regelmatig spanningen binnen of tussen etnische groepen (26%). Ruim de helft van de respondenten (59%) signaleert deze spanningen soms. Het gaat hierbij voornamelijk om spanningen binnen de Turkse gemeenschap ten aanzien van politiek (voorzitters versus tegenstanders van president Erdogan) en religie. Deze spanningen leiden tot verbale uitingen en vechtpartijen. Ook geven respondenten aan dat er onrust is tussen Turken en Koerden. Dat spanningen binnen of tussen etnische gemeenschappen voornamelijk betrekking hebben op de Turkse gemeenschap, blijkt onder andere uit het antwoord van een respondent:

"Ik hoor soms van Turkse inwoners dat ze conflicten hebben met meer of minder gematigde Turkse inwoners of dat ze zich bekeken voelen door hun eigen etnische groep."

2017

In 2017 bleek een derde van de respondenten soms of regelmatig tegenstellingen te zien binnen of tussen etnische groepen. Ook toen werd met name gerefereerd naar spanning binnen de Turkse gemeenschap en de spanning tussen Turken en Koerden.

Spanningen vanwege corona

Bijna drie kwart van de respondenten signaleert spanningen vanwege corona (73%). Veel van deze spanningen hebben te maken met de coronamaatregelen van de overheid. Het (niet) dragen van een mondmasker en het houden van anderhalve meter afstand zijn twee maatregelen die volgens respondenten met enige regelmaat voor discussie zorgen. Daarnaast staan gevaccineerden en niet-gevaccineerden lijnrecht tegenover elkaar, wat voor agressief gedrag zorgt. Ook manifesteren de spanningen vanwege corona zich door middel van demonstraties tegen de coronamaatregelen.

"Redelijk veel mensen houden zich niet aan de regels betreffende bijvoorbeeld mondkapjes dragen in winkels en afstand houden. Als hier iets van gezegd wordt, wordt er snel agressief gereageerd."

Spanningen tussen jong en oud

Ongeveer twee derde van de respondenten (66%) signaleren soms of regelmatig spanningen tussen jong en oud. Ze beargumenteren dat met name jongeren een aandeel hebben in deze spanningen. Jongeren zorgen in groepsverband voor geluidsoverlast en laten afval achter. Daarnaast geven de respondenten aan dat jongeren brutaal zijn ten opzichte van oudere inwoners en er geen onderling respect is. Een van de respondenten zegt daar het volgende over:

“Ik merk vooral in de winkelcentra en in de stad, dat veel jongeren totaal geen respect meer tonen voor de ouderen. Schelden, vloeken en provoceren lijkt vaker voor te komen, alles in groepsverbanden, want alleen doen zij dit meestal weer niet.”

Andersom zouden ouderen geen rekening houden met jongeren, aldus verschillende respondenten. De spanningen tussen jong en oud lijken te worden veroorzaakt door onbegrip. Er lijkt sprake te zijn van een generatiekloof waar beide groepen er verschillende denkwijzen op nahouden.

“Respectloos gedrag over en weer. Jongeren kunnen wel eens uitdagend of pesterig doen naar ouderen, maar ouderen kruipen voor of vinden dat ze sowieso recht hebben op voorrang of voelen zich geïntimideerd ook als daar eigenlijk geen reden voor is.”

2017

Volgens het Digipanel in 2017 kwamen tegenstellingen tussen jong en oud in beperkte mate voor.

Spanningen tussen arm en rijk

Spanningen tussen arm en rijk komen volgens bijna twee derde van de respondenten (63%) soms of regelmatig voor in Deventer. Spanningen tussen arm en rijk uiten zich onder andere in het gedrag van beide groepen. Rijke inwoners zouden zich arrogant gedragen, neerkijken op de arme inwoners en denken dat er voor hen andere wetten gelden. De arme inwoners gedragen zich – volgens de antwoorden – asociaal, zorgen voor verschillende vormen van overlast en zijn jaloers op de rijken. Dit leidt tot afgunst en verbale agressie tussen beide groepen, welke zich niet alleen op straat, maar ook op sociale media afspeelt. Een ander

punt dat veelvuldig door respondenten wordt genoemd zijn de spanningen op de woningmarkt. De minderbedeelde inwoners kunnen geen woning meer kopen en hebben soms zelfs moeite om betaalbaar te wonen en rond te komen. Een van de respondenten zegt daar het volgende over:

“Er is veel spanning in de wereld door corona, de energieprijzen, de huizenmarkt, het klimaat. Voor mensen met een dikke portemonnee zijn hier oplossingen voor, soms gesubsidieerd door de overheid. Mensen met een kleine portemonnee hebben weinig handelingsmogelijkheden. De kloof is de afgelopen tien jaar sterk vergroot en ik denk dat mensen elkaar niet meer goed begrijpen.”

2017

Het onderzoek uit 2017 resulteert in een zichtbare tegenstelling tussen arm en rijk, vooral vanwege het feit dat de respondenten dit ervaren als twee gescheiden werelden. Ook vond men dat de beeldvorming vanuit beide kanten erg zwart-wit is. Dit had volgens hen gevolgen voor hoe de mensen met elkaar om gingen.

Spanningen tussen bewoners stad en platteland

Van alle spanningen worden spanningen tussen bewoners van de stad en het platteland het minst gesignaleerd door de respondenten, namelijk door 46 procent. Respondenten geven aan dat inwoners van het platteland weerstand hebben tegen de bouw van nieuwe woningen in dorpen. Daarnaast is er veel te doen omtrent de stikstofdiscussie en de boerenprotesten die daarmee gepaard gaan. Vanuit de gemeente wordt opgemerkt dat er wordt geïnvesteerd in de contacten tussen gemeente en de boeren. Ook benoemen enkele respondenten dat er spanningen zijn vanwege de bouw van windmolens buiten de stad, waar plattelandsbewoners last van zouden hebben. Verder voelen de plattelandbewoners zich achtergesteld ten opzichte van de bewoners van de stad. Een respondent verwoordt dat als volgt:

“Veel bewoners van buitengebied (ook de dorpen) voelen zich door de gemeente als melkkoe gebruikt. Voorzieningen worden steeds minder, belastingen niet. Alles gaat naar het centrum, naar agenda's waar het platteland weinig mee heeft. Daarnaast staat de groene ruimte onder druk, de stad wil uitbreiden in groengebied in plaats van hoogbouw of bouw in de binnenstad.”

Andere spanningen

Bijna een derde van de 946 respondenten (31%) ziet ook andere spanningen dan de hierboven genoemde. Zo zijn er meerdere respondenten die aangeven dat er spanningen zijn tussen de overheid – en daarmee ook de gemeente en politie – en de inwoners van Deventer. De politieke voorkeur van inwoners zorgt ook voor spanningen in Deventer, waar links en rechts soms lijnrecht tegenover elkaar staan, bijvoorbeeld over de klimaatdiscussie. Verder zijn er verschillende vormen van overlast die bij respondenten voor spanningen zorgen. In dit kader benoemen respondenten meestal drugsoverlast, verkeersoverlast en geluids-overlast. Wat in Deventer ook met enige regelmaat tot spanningen leidt, zijn de

voetbalsupporters van Go Ahead Eagles. Het voetbalvandalisme door hooligans zorgt voor verschillende vormen van overlast bij de bewoners. Andere spanningen die respondenten benoemen zijn spanningen tussen hoog- en laagopgeleiden en spanningen tussen burens.

2017

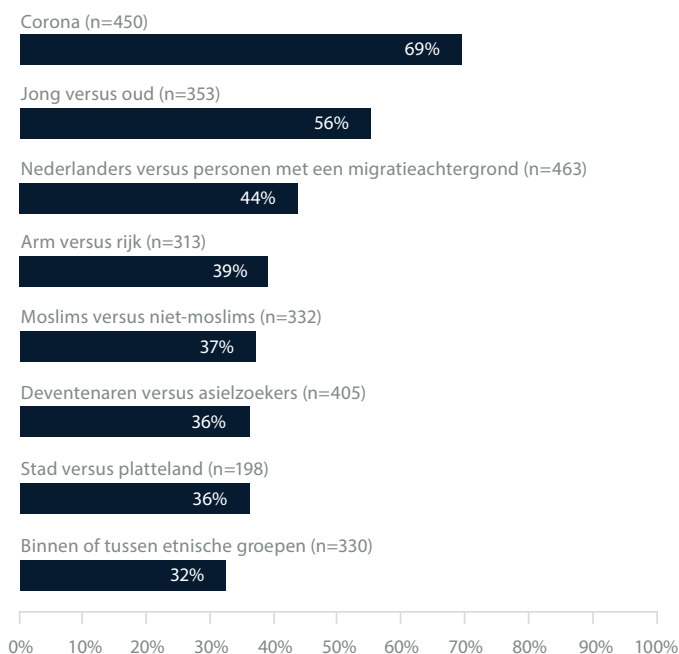
In 2017 werd ook een aantal andere spanningen en tegenstellingen genoemd. Zo was er spanning die te relateren is aan zorgen over mensen die zich identificeren als LHBTIQ+. Daarnaast sprak men over een toenemende tegenstelling op politiek niveau (links versus rechts) en tussen burger en overheid (inwoner versus gemeente).

Last van spanningen

Respondenten zijn in de gelegenheid gesteld om aan te geven in hoeverre zij persoonlijk last hebben van de gesignaleerde spanningen. De open antwoorden van de respondenten zijn verdeeld in twee categorieën: ja en nee.³ In figuur 2 staat per spanningsvorm aangegeven in hoeverre respondenten daadwerkelijk last hebben van de gesignaleerde spanningen. Hieruit kan worden geconcludeerd dat respondenten persoonlijk het meest last hebben van spanningen vanwege corona (69%). Ook spanningen tussen jong en oud wordt door meer dan de helft van de respondenten benoemd (56%). Van spanningen binnen of tussen etnische gemeenschappen hebben de respondenten persoonlijk het minste last (32%). Voor de overige vormen van spanningen geldt dat ongeveer 40 procent van de respondenten hier persoonlijk last van heeft.

Figuur 2 – Persoonlijk last van spanningen (% 'ja')

Onderdeel van een groep

Ten slotte is aan het burgerpanel gevraagd of zij zichzelf zien als onderdeel van een groep die tegenover een andere groep staat. Ruim een vijfde van de 695 respondenten⁴ (22%) gaf aan onderdeel te zijn van een groep die spanningen heeft met een andere groep. Het gros van deze respondenten geeft aan dat dit voornamelijk om de tegenstelling gevaccineerd of niet-gevaccineerd (tegen corona) gaat. Respondenten zeggen daar onder andere het volgende over:

“Als gevaccineerde wordt je regelmatig aangevallen door de ontkenners en zogenaamde betersweters.”

“Omdat ik geen vaccin heb genomen tegen corona (omdat ik dit met gemak heb doorstaan) denken sommige mensen dat ik een egoïstische paria ben.

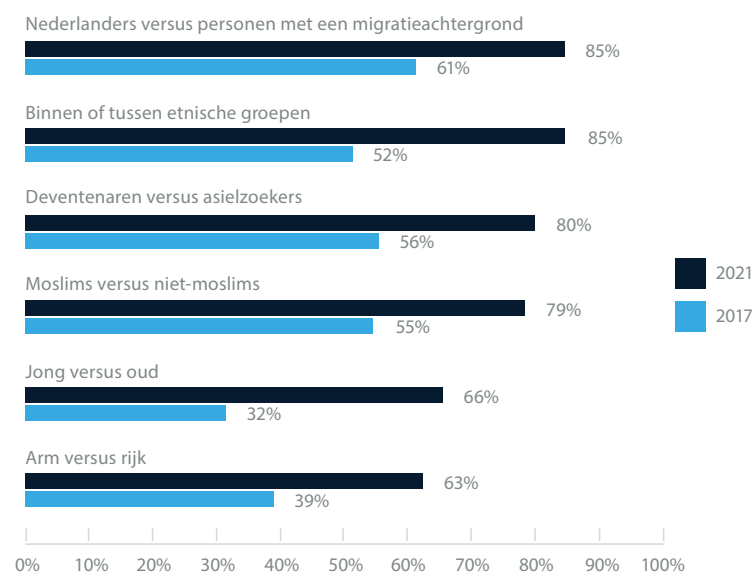
Het tegendeel is waar.”

Andere tegenstellingen waar respondenten deel van uitmaken zijn huurders versus kopers van huizen. De minder bedeelde inwoners kunnen geen huis meer kopen in Deventer, waardoor zij zich achtergesteld voelen. Ook zijn er respondenten die deel uitmaken van spanningen die te maken hebben met afkomst of geloofsovertuiging.

Toenemende spanningen in Deventer

Wanneer we de sentimentenmonitor van 2017 naast de huidige leggen (zie figuur 3) zien we dat er volgens inwoners voor alle vormen meer spanningen zijn.

Figuur 3 – Metingen vergeleken (% dat spanningen ervaart)

De hoogste stijging is volgens respondenten zichtbaar in de spanningen tussen jong en oud. Ook spanningen binnen of tussen etnische groepen worden vaker gesignaleerd. Het zou zo kunnen zijn dat de stijgingen zo fors zijn vanwege het feit dat we leven in een tijd van maatschappelijke onrust, onder andere veroorzaakt door corona. Andere mogelijke verklaringen voor de maatschappelijke onrust, die uit ander onderzoek naar voren komen, zijn de Black Lives Matterdemonstraties en de onrust rondom de toeslagenaffaire.⁵

Noten

1. Het gaat vooral om geluidsoverlast. Echter, ook jongeren-, drugs- en verkeersoverlast worden genoemd.
2. Het percentage is berekend op de totale n van 946 respondenten.
3. Hierbij is gekeken naar de open antwoorden van de respondenten die betreffende spanningsvorm soms of regelmatig signaleert, en een geldig antwoord geeft ('weet ik niet' telt bijvoorbeeld niet mee in de berekening van de percentages).
4. 251 respondenten gaven ofwel geen antwoord op deze vraag, ofwel beantwoordde de vraag met 'weet ik niet'.
5. Bron: Kuppens, J., Brouwer, N., Ferwerda, H. & Esseveldt, J. van (2022). *Beelden van burgers over bejegening door de politie. Een herhalingsonderzoek naar meningen en ervaringen van Rotterdamse burgers inzake bejegening door de politie*. Arnhem: Bureau Beke.

Bijlagen

Bijlage A – respondentenlijst professionals

Gemeente Deventer (vier medewerkers)

Woonbedrijf Ieder1 (vier medewerkers)

Politie (drie medewerkers)

Wijkmanager (twee medewerkers)

Aventus (een medewerker)

Cambio (een medewerker)

Rentree (een medewerker)

Iriszorg (een medewerker)

Wgr Diversiteit (een medewerker)

Eno (een medewerker)

Raster (een medewerker)

Carinova (een medewerker)

Sportbedrijf Deventer (een medewerker)

Dimence (een medewerker)

Bijlage B – Vragenlijst Digipanel Deventer

Introductie

De gemeente vindt het belangrijk dat iedereen in Deventer prettig en veilig kan leven: wonen, werken, studeren, sporten, ontspannen en uitgaan bijvoorbeeld. Graag willen we van u weten hoe prettig u zich voelt in Deventer en hoe u vindt dat we met elkaar omgaan, ongeacht leeftijd, politieke overtuiging of religie.

Soms kunnen groepen tegenover elkaar (komen te) staan: we spreken in die gevallen over spanning. Hierover gaan de volgende vragen. Het invullen van de vragenlijst duurt maximaal tien minuten.

Vragen

1. Waaraan moet u in Deventer denken bij het begrip spanning tussen bewoners? [Open vraag]
2. Kunt u aangeven of u spanningen tussen de volgende groepen in de gemeente Deventer signaleert?

	Geen spanning	Soms	Regelmatig	Weet niet
Arm versus rijk				
Deventenaren versus asielzoekers				
Nederlanders versus andere etnische groepen (zoals Molukkers of Turken)				
Binnen of tussen etnische groepen				
Jong versus oud				
Moslims versus niet-moslims				
Stad versus platteland				
Ik zie andere spanningen, namelijk: [Toelichting, optie om meerdere andere spanningen te kunnen vermelden]				

3. Kunt u aangeven of u spanningen in gemeente Deventer signaleert vanwege Corona?

	Geen spanning	Soms	Regelmatig	Weet niet
Corona				

[Vraag 4 en 5 zijn voor mensen die minimaal eenmaal 'ja' hebben ingevuld of een of meerdere andere tegenstellingen zien. Personen die alles met 'nee' hebben beantwoord en geen andere tegenstelling benoemen -> vraag 6]

4. Hoe manifesteren de door u genoemde spanningen zich in Deventer? [Open vraag]
5. Ondervindt u hier op enige wijze hinder van? [Open vraag]
6. Beschouwt u zichzelf als een onderdeel van een groep die tegenover een andere groep staat of kan komen te staan? Zo ja, kunt u dit toelichten? [Open vraag]

Hartelijk dank voor het invullen van deze vragenlijst!

Colofon

In opdracht van:
Gemeente Deventer

Auteurs:
Nicole Brouwer, Juno van Esseveldt en Henk Ferwerda

Vormgeving en omslag:
Marcel Grotens

Foto's:
Kenneth Sonntag (pag. 2), Jaimy Leenburg (pag.6), Bart Ros (pag. 13),
Sander Jeurissen (pag. 20), via Unsplash.com

© 2022, Bureau Beke

bureaubeke.nl

